

דיטשלאנד האט זיך אפגעזאגט פוי דער צאל=אוניז,

ז' וועט אויך מזען צוריקצי הער איהר אפזאג צו צאהלען די מלחה-ענטשעדיגונגגען

אַפְלָאנְגְנֵזִי פֹא דַעַר פּוֹילִישֶׁר פֿרְעָסָן.

ווארלט געוויזן, וועו הוטלערין, פאלט און
אבען ארדיזצ'יזונקן אַלְיאָט-עַסְקָדָרָע,
אנגעלאָדָעָנֶט מִיטּ נָאָזָבָמָעָם צָיֵבָמָעָם.
באָדָרוֹעַן אָוּנָעַן פָּוּן דִּי הַזְּיָהָט-שְׁטָעַט פָּאָן
אַפְּרָעָמָדָעָר מְלָכָה?
צִים סֹחֵר דָּרְקוֹת אָזִים דָּעַר, אַולְּסְמָרָא
וְאַנוּן קָדוּרָעָר "די מָרָא, אָרְ בְּרוֹגְנָגָבָס
אַדְּרָקְלָעָרָגָן אָזְן נָאָרְ נָוָשָׂט דִּי לְעַצְמָעָשׂ
סְאָעִיעָס. סְקָעָנָעָן קָרְמָעָן גָּאָרָה.
דִּינְטְּשָׁלָאָנֶד הַאָט צָאָעַטְמָלָט אָנֶן
לְעַצְמָעָשׂ יָאָחָר צָוִיָּה סְעַדְמָאָצָעָם: דִּי
צָאָלָאָגָנָעָן אָזְן דִּי עַרְקָלָעָרָגָן חֲזָבָות. דִּי
נוֹשָׂט צָאָהָלָעָן דִּי רַעְפָעָרָאָצָיָהָזָהָבָות. דִּי
לְעַצְמָעָשׂ אָזְן אַדְּרָקְלָעָנָעָלָעָן אָזְן אָזְדָּיָן דִּי
צָוִוְמָעָשׂ וּוְעַט אַרְידָהָלָאָגָן. סְוָעָט סְנָן וְזָוָן
זָוָן מִזְאָעָן עַנְדָּגָעָן מִיטּ אַקְאַמְּפָרָאָמוֹס
אָבָעָר וְזָוָן וּוְעַט אַוְסָּעָהָן דִּי דָרְמָאָט אָנוֹ
בְּעַרְשָׁגָן, וְאָס דִּינְטְּשָׁלָאָנֶד גְּרוּזָט צָוָן
וּעְלָמָן?
דָּעַר קָרְיָאָר פָּרָאָגָנוּ" זָחָט אָנוֹ
ברְוִוְוְנָגָם עַרְקָלָעָרָגָן אַבְּעַנְגָּלוּשׁ שְׁמִינְעָלָאָ
אַרְבָּעָתָם. דָּעַר בְּעַסְטָמָעָר בְּעַוְוָנוּ דָּרְעָרָף
אָנוֹ, וְאָס זִין עַרְשָׁטָאָעָלָעָן דִּי רַעְפָעָרָאָצָיָהָזָהָבָות
גָּעָן גְּנוּשָׂט צָאָהָלָעָן דִּי עַרְקָלָעָרָגָן וְעוֹ
הַאָט ברְוִוְוְנָגָם גַּעַמְאָכָל פָּאָרָן עַנְגָּלוּשָׂאָן
פָּלָאָט. סְשָׁטָעָלָט זִין אַפְּרָאָגָן. וְאָס

לוד ארכנטראן, אז זו ואגן זה אט
חלילין פון יעדן גראנק ווונגן אוא
אניגען. ס'האפען וזה גאנטנונג אומלע-
פוחות, וואס האבען גאנטנונג דז דיבט
שען צי מאכען צוירס פון, א' גאנשעעה-
געם פֿאקט" — אונישט-גאנשעעה-געם.
דאם האט נאך דעהאט דז פעלת, אז אם
וועגען פֿארטיטארטקט גאנטנונג דז פינדר =
לוּכָּה בְּחוֹתָה גְּבִי דִּינְשְׁלָדָן.

"פֿונְקַט אָזֶן, אָזֶן אַחֲרֵן נִוְשְׁתָּן אָג =
דעַרְשׁ חֹרֶם וְזֶה אַזְמָט אַזְבָּעֵר דִּינְעָל =
בָּעַ גַּעֲשִׁיכְבָּעַ אָזֶן אַפְּוִיל וְוַיְכָנְגָעָרָעַר
פֿראָגָעַן, אָזֶן דָּעַר רַאֲפַעַרְצִיעַע-פֿרָאָגָעַן".
דא שטעלט זיך אָפְּה דָּז עַנְמִינְג אָזֶן
דוּ סִבְּתָּה, וואס האבען גַּעֲוָאָגָעַן בְּרוּ-
גָּנְגָּן שָׂוֹן אַזְמָט אַרְוִיסְצָעָרְטָעַן מִוּט
אָזֶן דָּעַקְלָאָרְצִיעַן. האט דָּאָרְטִישׁ =
לאָנד פּוֹן יְהִוָּה סְבִּי זֶה גַּוְשָׁט גַּעֲדָרְטָט
צָאַהָלְעָן קְבָּן אָזֶן גַּרְאָשָׁעָן גַּעֲנְשָׁעָרְנוּגָן
אָדָאנְק דָּעַם הַגְּבָרָה-מַאֲרָטָטָרְיוֹם, אָזֶן
סְאָנוּ דָּאָרְקָלָאָרְצִיעַן, אָז אָנוּ לָא =
יאָזֶן גַּעַם דָּעַר מַאֲרָטָטָרְיוֹס פֿעַלְלָעָנְגָעָרְטָט
וְוַעֲרָעָן, טָא צִ וְוָאָס האט בְּרוּגָג גַּעַעַן
בְּאָזֶן ערְבָּה דָּעַר לְאַזְעָנָד קַאנְטָעָרְעָנָן אָזֶן פֿרָאָגָעַן
ערְבָּה דָּעַר פֿאָרְלָאָטָעָנָט-וְוַאָּדָעָן אָזֶן פֿרָאָגָעַן

לאדזנער טאונעפלאַט

„Lodzer Tageblatt”, Łódź, Piotrkowska 16 Skz poczt. 16 cz
טֶלְפָאָנָעַן: רַעֲדָקָצִיֵּס 100-47 אַדְמִינִיסְטְּרָאָגִיעַ
דער וְעֲדָקָסָאָר גַּעֲמָת-אָן פָּן 6 צִוְּן 7 אַין אָפָונֶד

דילנער פראצעטען
אוֹן פּוֹלִישׁ-אָוֶרְאַיְינִשׁן "אָגָאָדָע"

פֹּיְדִישׁ-אָפְקָרָא אַנְיִשְׁעַ „אַגָּדָעַ“

היטלער איז זיין בליינדר אלע

וועו דער אגיטאטור שפילט דעם שטאאטסמאו

בְּעַרְלָאנְגִן דֵי נַאֲנָצַע הַאֲנָדֶר".
דוֹ נַאֲוּמָה פָּאַלְסָקָא" וְדוֹדָעָר מַוְנָּט.
אוֹ דָּאַס אָנוֹ וּוֹעֲזָו אַ רְאַזְוָתָאָתָהּ בָּאָנוֹ בָּרוֹ.
נוֹנְגָּהָפָּאַנְגָּהָעַדְעַנְצָעָן מוֹתָחָנְלָאָרָן. וְהָא
רְוַיָּה: 24 שָׁהָה בָּאָנוֹ דַּוְעַרְשָׁעַךְ קָאַנְכָּא.
דַּעַנְעַץ צְוֹוְישָׁעַן בְּרִוְנְגָּנָן אָנוֹ חַוְטָאָרָן.
הַאֲטָם עַדְרָעָמָר גַּעֲנָבָעָן בְּנָנוֹ סְפָנָסָא.
צְיוֹאַנְעַעַד עַדְרָעָמָרָן. דַּוְעַטְמָנוֹן מַוְנָּט
אָבָעָרָן, אָז הַוִּיתָ וּוּ אָמְעוֹרָאָה וּוּלְגָנְשָׁט
שְׁעַקְעָן אַזְוָרָעָץ מַלְחָמָהָ-חַבָּות, קָעָן
פְּרָגָּנְקָרְבָּד בָּאַיְוָן אָוָפָן גַּוְשָׁט אַפְּזָאַעָן זָר
פָּאָן דַּוְעַרְשָׁעַךְ = צְאַחַלְגָּנְעָן אָנוֹ עַט
וּעַט דָּאַרְבָּעָרָן מִזְאָן גַּעֲנָבָעָן וּוּרְעָעָן אָ
פָּאַמְּבָרָאָמָים צְוֹוְישָׁעָן דִּיבְרָשָׁעָן אָנוֹ פָּרָגָן
צְוֹוְישָׁעָן שְׁמָנָגְרָבָנָקָט.

דוֹ אַמְּנָגָנָעָן פְּוֹלוֹנִישָׁעָץ צְבָמָנוֹן, וְאָסָם בָּעָל
הַאֲנָדָעָלָטָם גָּאנְזָוָן אַבְּעַקְעָטָנוֹדוֹ דַּוְעַלְעַטְעָרָה.
קְלָעָרָגָן בָּאָן בְּרִוְנְגָּנָן אָזְדוֹ דָעָר „דָּאָ
בָּאַמְּנָקָן“. דַּוְעַטְמָנוֹן שְׁדָבָעָטָן, תְּזָעָגָן
הַבְּנָמָן פְּאַרְהָאָן וּוּבְּנָגָן מַעֲנָשָׁעָן, וְאָסָם זָאָ
לְעָן נְלוּבָן אַזְוָרְהָוָתָג אָנוֹ דְּבָשְׁתָלָעָנָרְסָ
99 עַכְמָעָן וּוּלְעָן. סָאָנוֹ אַ קְפָּאָזָגָזָה, אָז
דָעָר וּוּוּרְמָשָׁאָטָמָלְבָעָרָדָרָן. וּלְעַכְרָעָ
פְּוַיְולָטָם זָהָרָגָן כְּעַדְרָעָמָר וּלְעַמְּ, זָאָט
אָנוֹ דְּבָתְשָׁלָאָנָרָגָן אַגְּבָעָמָעָן כְּוֹל שָׁאָרְעָעָ
רָעָן פְּאַרְמָעָן מַאֲקָנוֹ צְלָוָבָן דָעָר אַגְּטָשָׁעָרָי
גַּאנְגָּס=צְאַחַלְגָּנְעָן.

ווען די מאכט קומט אריין אין זיין
הענד.
גראד זונגען מסאליגני אין מיר לאע-
טטעס אויסגעטקומען צז היינען זברונזות
פון דער בזואו אומשער וויסישער שאציא-
רטיסטיק אודוש-ליך פאלטאנאויא,
וועלכע איז גבעוונן זיין רעכטעה האנד.
אין דער ציימ, ווען ער האט נאך, אלס
אי לינקער שאציאלייטט. רעדאגיראָט דעם
אוֹוָאנְבַּנִּי. באַלְעַבְּגַאנְדָּוָא איז איינע
פון די עהֲרַלְיכְּסַטְּפָּה מענטשן, וועלכער
מען קען זיך פָּרָשְׁטָלְעָן, אָפָּן אֵיך
גְּלוֹבָּבְּ נִישְׁמָן, אוֹ דְּיַ עַנְטוֹרְשָׁנְגָּבְּ מִסְּטָן
אייציגען אִיטָּאַלְּדָּבְּנִישְׁעָן דִּיקְטָאָטָאָר זָאָל
זִי פְּתָחָה מַאֲכָעָן אִיבְּרָגְּנָעָטָן זונגען
אייהם פָּאַלְּשָׁעָן זָאָכָן. פָּעָן בעקומות
אלְּגָנְדָּאָלָּס זָהָר אַבְּנָאָגְּנוּנְטָבִּיגְּ בִּילְדָּן
איַן צוֹוִיפְּעָלָן, צִי מַסְּאָלִינִי אַיְן אַפְּלִיגְּ
איַצְּטָאָט דָּעָר גַּעַנְיָאָלְעָדָר מַלְכָּהָמָן, זַוְּ
ער זַוְּרָט אַפְּטָן גַּעַנְגָּלֶט. יַעֲדָה, זַוְּאָס
אַגְּבָּעָט שְׂמָאָטָמָן אַיכְּסָם
בְּאַבְּעָטָם,

דער מזורה-יריד אונ איזשטעלונג אין תל-אביב

סְפָעַיָּאֵל אֶרְאֹן ("אֲדוֹזָר טָגְבָּלָאָם") פֿוֹן שֶׁ. הַוְעִין, פֿרְזָזֶפֶס פֿוֹן דָּעַר הַאנְדָּעָלָא. קַאֲמָעָר אֵין יִסְׁהָר.

נושט געווין אוו שארה, ווען די אונט
שעדיגונגס-פראנגע ווילאָוּת אַחֲרֵם נִיעְשָׂת
קַאמְפְּלִיזֶרְטָמָּטָם".
וְאַם שֵׁידְרִי סְבָּה, וְאַם חַמְּטַבְּוֹאָזָה
גַּעַן בְּרוֹנוֹגָןְגָן אַוְצָם צַי מַאֲכָלָן זָבוֹן עַד
פְּלָאָרָאָגָן, אַיְן דָּעָר, "רַאֲבָאָטָוָנָק", אַיְן דָּעָר
מְגַנְגָּנָג, אַז דָּאָס אַז גַּעַוְוָן אַלְקָאָדָה
פְּאָרָרְגָּוָןְגָּוָן. אַפְּגָר אַזְּנָן חַדְּגָעָמָה
צְוַוְוַעַלְתָּמָט דָּעָר אָרְגָּאָן פְּאָז פְּפָ"ס צַי
בְּרוֹנוֹגָןְס עַרְקָלָעָרָמָג וּוּטָמָאָכָלָן אַסְרָה
אַז דָּעָר עַגְנַטְשָׂעָרְגָּוָןְגָּס-פְּרָאָנָעָג בְּפָרָמָה,
אוֹ אַמְּעוֹדְיכָאָה וּוְלִגְנַשְּׂתָּחָרָאָן פְּזָן טָעָנָה
קַעַן אַזְּהָרָעָה בְּחִיכָּה-חַזְבָּת.

דו פולישצ'ק א"י דראג'ה הנגרלעס קמאער שיקט צ דער יט"א דעם ארטנערלען הו פרענעם פון דער יט"א ער פון ער האנדערלעטאמער דיז. ש. ווּהַיְלָה, עאהאנדערלעטאמער קורטס-בל דעם טויל, וואם און גונע דו האג דעלט-בעזיזהונגס-טוט פוליען.
און אפריל 1932 וועט איזו תל-אכיב ארטנטען די איסישטעליגן או יירוד פון זי און נאהענטען מורה. אויב די איזים קרכטן ווערטן מקרים וועדאן, וועט וואם די גראט-אונטערנונגס-פון דעם זי, וואם איזו ווען עם איז פלאגנונגס-זונען גראונטערן מורה. די איסישטעליגן ער בעזיזען דעם פון-יעזריגען אויב-עטפנונג פון ארץ ישראאל אויז איזה ברעדין זונגען אלס דעם פלאגנונגס-האנדרלעט אונגעטר און פערברונדונגס-ארט צויזשען ערבר איז מורה.
די דראונגען ענטוינקליגן פערדראנט א"י

אַמִּינְגָּרָאַצְּיָעָבּ עֲנָרָעָנִי •
צַנְגָּנוּ אָנוּ קָלְוָמְבָּיא
פָּרָזְוֹן. (ימא) זו הַחִוְּפֶטֶן דַּרְעַקְעַץ
לְאָנוּ, חִיאָס-יָקָא-עַמִּינְגָּרָאַצְּטָם" פָּעָרָעָעַנט
לִיכְתָּם אַטְּלָדְרָגָן וּוְעָלָנוּ נְנֵשׁ אַמִּינְגָּרָאַצְּטָם
צַוְּמָה-פְּגָעָרָעָבְּצָוְצָגְעָנוּ אָנוּ קָלְוָמְבָּיא. דָם

הנ"ל צוחל בעשויותן און דאס אונזומסרייד אונזומסרייד 20 מז'ונען.
די דואונג אונזומסרייד, וועלקן וערט אונזומסרייד נאון עטערברגיאן שמראם

עוזר זעה זיינט (6)

נוּלְ פָּן גַּלְעֵל".
לוֹטֶם דָּאָרֶבֶּרְדְּגָנָגֶג דָּאָרֶלֶאָזֶן דִּי קָאָפֶ
סִילָּאָמָּעָן פָּן קָאָלְגָּוּבְּיָא-עַרְטָוּוּלְעָן וּזְוָגָם
דוֹ אָמוֹנוֹגָאנְגָּעָן עַרְשָׁתָן נָאָר אַתְּ בְּשָׁמָּעָן
טָנוֹנָגָן פָּוֹ אָוּסְּכָּרְזָן מָנוֹגָסְטָמָרוֹם. דוֹ דָּאָ
זָגָע בְּעַשְׁטָוּמָוּגָעָן זָנָעָן בְּעַצְּיָעָן נִיגָּה
דוֹ פְּוִילְאָשָׁעָן, רָוּסְוָשָׁעָן, בְּגָנוּזְוָשָׁעָן, דָּרְמָעָנָה
שָׁעָ אָזֶן לְוָתוֹשָׁעָן בְּרִנְגָּעָר. דוֹ נָאָע בְּעָ
נְרַעֲנָנָגָעָן זָנָעָן שְׂוִין אָרְטִין אָנוֹ קָרָאָטָן
שְׁרַעַלְמִילְיבָּעָ אַרְבִּיטְצָלָאָזְגָּלִיָּא
צָוּשָׁעָן דִּי יְוִידָשָׁע דִּי אָמָעָן

א. פ. א. זונְהַרְןָהָןְבָּמִינְגָּעָרְ פָּאֶקְטָאָרְ אַיְןְ
בְּזִוְּנִיבְּלִיהְ פָּאָןְ לְגָנְדָּרְ וּוּעָטְ זְנוּ דְּןְ עֲסָםְ
כְּלִילְלְאָמְתָּצְיָעְ פָּאָןְ יְסָמְחָלָהְ דְּןְ עֲקְסְפְּלָאָאָ
דְּצָצְיָעְ הָאָמְ זְוִידְ אַגְּנְגְּחָרְבְּאָןְ עֲרֵשְׁתָּמְ
זְוִילְדְּ צְרוּרָהְ אָןְ אַיְןְ נְאָרְ גְּנְשְׁטָ אַדְּרָוִיםְ
זְוִילְ סְפָּאָרִיםְ פָּאָןְ עֲקְסְפְּלָרְמְעָנְגָּטָןְ, מְאָןְ
זְוִילְ אַיְןְ שְׂוִיןְ אַפְּעָרְ אַיְצָטְ דְּרִוְיסְטָ זְאָגָןְ, אַיְןְ
זְוִילְ עֲקְסְפְּלָרְמְעָנְגָּטָןְ אַיְןְ גְּלְגְּלָנְגָּטָןְ אַיְןְ
זְוִילְ זְעָרְ עֲהָעָנְטָמְטָרְ צְוִיקָנְגָּטְ וּוּעָטְ דְּןְ
זְוִילְ אַמְּכָאָסְ-פְּרָאַדְּזְקָצְיָעְ בְּנָםְ יְסָמְחָלָהְ עָרְ=
בְּפָעָרְןְ פָּאָרְ יְזָדְ אַגְּנְגְּרָטְ אֹזְףְ דָּעָםְ וּוּלְעָטְ
זְוִילְ אַזְּרָקְ אָןְ מְאָןְ דְּאָרָפְ זְיָדְ רְעַבְנָןְ דְּעָרְ=
זְוִילְ, אָזְדָּרְ דְּעָרְ זְאַזְוִינְגָּרְ אַגְּטְוִילְ וּוּעָטְ שְׁמָתְ=
זְוִילְ פָּוּןְ יְאָהָרְ צְזָהָהְ, שְׂוִיןְ בְּלָזְןְ דְּעָרְ

S. A.

K FUCHS
Rok założ. 1838

Rok założ. 1829
podaje do wiadomości P. T. klijentów o otwarciu
oddziału hurtowej sprzedaży w Łodzi i własnego
składu

przy ul. **Piotrkowskiej 91**
TELEFON 241-22

טען-ארבייטער
א מס טעריך אט. (יטא) דער שוויז
דער קרייזס האט ארכזטאגונגשען א שרעל
לובען ארבונטאלזאגאנט איז דער דיאז
מאונטאנאנדרויסטריע. בו אנטצט האט
שוויז ארבונטאלזאגאנט ארכזטאגונגשען
3500 פון. דז צאטל ארבונטאלזאגאנט האלט אט
שטענצען. דז גזית צוושטען דז יוזישען ארט
זונטאלזאגאנט זערט אלז' זרעטער.

